

MAANKÄYTTÖ- JA RAKENNUS- LAKI

**Pekka Hallberg – Auvo Haapanala – Ritva Koljonen –
Hannu Ranta – Jukka Reinikainen**

ALMA TALENT ■ Helsinki 2020

Tilaa Maankäyttö- ja rakennuslaki -kirja Alma Talent Shopista:
shop.almatalent.fi

4., uudistettu painos

Ensimmäinen painos ilmestyi vuonna 2000 nimellä ”Uusi maankäyttö- ja rakennuslaki”, toinen painos vuonna 2006 nimellä ”Maankäyttö- ja rakennuslaki” ja kolmas uudistettu painos vuonna 2015 niin ikään nimellä ”Maankäyttö- ja rakennuslaki”.

Copyright © 2020 Alma Talent Oy ja tekijät
Yhteistyössä Lakimiesliiton Kustannus

Kansi: Outi Pallari
Taitto: NotePad Ay

ISBN 978-952-14-4107-3
ISBN 978-952-14-4108-0 (verkkokirja)

BALTO print
Liettua 2020

Anna palautetta kirjasta: kustannustoimitus@almatalent.fi

Alkusanat

Alkusanat ensimmäiseen painokseen

Uusi maankäyttö- ja rakennuslaki tuli pääosin voimaan vuoden 2000 alusta. Se korvaa aikaisemman, vuoden 1958 rakennuslain siihen tehdyine lukuisine muutoksineen. Näin on toteutunut pitkään tavoiteltu rakennuslainsäädännön kokonaisuudistus.

Aikaisempi rakennuslaki periytyi ajalta, jolloin rakentamisen painopiste oli uudisrakentamisessa. Viime vuosina maankäytön suunnittelu ja rakentaminen on kuitenkin ymmärretty yhä selvemmin merkittävänä ympäristöpolitiikan ja hyvän elinympäristön muotoutumisen välineenä.

Alueiden käytön suunnittelussa on nyt vahvistettu avointa ja vuorovaikutteista toimintatapaa. Tavoitteena on ollut lisätä osallistumista maankäytön suunnitteluun. Tämä periaatteellinen lähtökohta on vahvistettu myös perustuslaissa, jossa on turvattu jokaisen mahdollisuus vaikuttaa elinympäristöönsä koskevaan päätöksentekoon. Rakennuslainsäädännön kehitykseen on vaikuttanut myös kansainvälinen kehitys, kun monet Euroopan unionin säädökset asettavat vaatimuksia maankäytön suunnittelulle jäsenvaltioissa.

On tärkeätä, että käytettävissä on alan perusteos, jossa riittävän perusteellisesti selvitetään lainsäädännön kehitys ja uuden maankäyttö- ja rakennuslainsäädännön valmisteluvaiheet sekä säännösten sisältö ja soveltaminen. Tällaisessa joustavan ympäristölainsäädännön selitysteoksessa on otettava huomioon käytännön kokemukset ja olosuhteet sekä mahdollisimman laajalti oikeuskäytäntö ja -kirjallisuus.

Tämän teoksen kirjoittajakuntana olemme pyrkineet yhdistämään lain valmistelusta ja soveltamisesta sekä aikaisemman rakennuslain perusteoksen kirjoittamisesta saadut kokemukset. Meistä kirjoittajista on ympäristöministeriön hallitusneuvos *Auvo Haapanala* osallistunut keskeisesti maankäyttö- ja rakennuslain valmisteluun. Rakennuslain-säädännön soveltamisesta ja oikeuskäytännön linjauksista korkeimmassa hallinto-oikeudessa on puolestaan pitkäaikainen kokemus hallituneuvos *Ritva Koljosella* ja rakennusasioiden esittelijällä, hallintosihteeri *Hannu Rannalla* sekä presidentti *Pekka Hallbergilla*, joka on kirjoittanut myös aikaisemman rakennuslain kommentaaria. Tämä kirja on tarkoitettu jatkamaan perinnettä alan perusteoksena.

Tämä teos perustuu siten neljän kirjoittajan yhteistyöhön. Kirjoitustyö on jaettu siten, että *Hallberg* on selvittänyt rakennuslainsäädännön kehitysvaiheita ja kirjoittanut johdannon lisäksi suunnittelutarvealuetta, maan luovuttamista ja lunastamista, poikkeuslupaharkintaa, pakkokeinoja ja muutoksenhakua koskevat jaksot. Siten hänen osuutenaan ovat johdannon lisäksi olleet lain 16, 92–103, 149–151, 153–154, 158–160, 171, 180–196 §:t sekä asetuksen 80–81, 91–94 ja 100–102 §:t.

Haapanalan osuutena on ollut selvittää lain tavoitteita, viranomaisen asemaa ja tehtäviä, valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita, maakunnan suunnittelua, kuntien yhteistä yleiskaavaa, kaavoitusmenettelyä, vaikutusten selvittämistä, tiedottamista ja vuorovaikutusta, kansallisia kaupunkipuistoja, katuja ja muita yleisiä alueita, kehittämisalueita ja siirtymäsäännöksiä. Hänen osuutenaan ovat siten olleet lain 1, 4–10, 12–13, 17–27, 46–49, 62–64, 66–71, 83–91, 110–112, 147–148, 152, 155–157, 177–179, 199, 205–220 §:t sekä asetuksen 1–5, 7–8, 11, 15, 18, 21–23, 26, 30–31, 41–46, 84, 96, 99, 104–108 §:t.

Koljonen on selvittänyt lähinnä rakennusjärjestystä, yleiskaavaa, asemakaavaa, ranta-alueita koskevia erityisiä säännöksiä ja tonttijakoa. Siten hänen osuutenaan ovat olleet lain 14–15, 35–45, 50–61, 65, 72–82, 172–174, 198, ja 200–204 §:t sekä asetuksen 6, 12–13, 16–17, 19–20, 24–25, 27–29, 32–40, 47, 61, 63, 68, 82, 85–90 ja 97–98 §:t.

Ranta on selvittänyt lain soveltamisalaa ja suhdetta muuhun lainsäädäntöön, maankäyttösopimuksia, maakuntakaavan sisältö-

vaatimuksia, maakuntakaavamääräyksiä, maakuntakaavan oikeusvaikutuksia, yleiskaavan ja asemakaavan toteuttamisesta johtuvia korvauksia, rakentamisen edellytyksiä, lupamenettelyä ja lupaharkintaa sekä rakentamiseen liittyviä järjestelyjä. Hänen osuutenaan ovat siten olleet lain 2–3, 11, 28–34, 104–109, 113–146, 161–170, 175–176 ja 197 §:t sekä asetuksen 9–10, 14, 48–60, 62, 64–67, 69–79, 83, 95 ja 103 §:t.

Kirjoittamistapa on pyritty sovittamaan yhtenäiseksi, ja tulkintakysymyksistä on yhdessä keskusteltu, vaikka kukin kirjoittaja vastaakin työnjaon mukaisesti kirjoittamistaan jaksoista. Säännösten selvittämisessä on otettu huomioon mahdollisimman tarkoin myös oikeuskäytäntö ja kirjallisuusaineisto. Monissa kohdin on voitu tukeutua myös aikaisempaan rakennuslain kommentaariin (Larma – Hallberg – Jatkola – Wirilander), mikä osaltaan kuvastaa rakennuslainsäädännön uudistamisen jatkuvuutta.

Teoksen nyt ilmestyessä kiitämme avusta erityisesti korkeimman hallinto-oikeuden vt. kirjastonhoitajaa *Satu-Maarit Tarkkasta*, joka on tarkistanut käsikirjoituksen viitteet ja täydentänyt niitä. Samoin kiitämme työtovereitamme auliista avusta sekä Kauppakaari Oyj:tä, joka on ottanut kirjan julkaistakseen.

Uuden maankäyttö- ja rakennuslain yleisenä tavoitteena on järjestää alueiden käyttö ja rakentaminen niin, että edistetään kestävästä kehitystä. Samasta syystä olemme tässä perusteoksessa pyrkineet löytämään luotettavia kannanottoja, joiden varaan voidaan kehittää todellista osallistumista ja kestävästä päätöksentekoa hyvän elinympäristömme rakentamiseksi. Toivomme kirjastamme olevan hyötyä maankäyttö- ja rakennuslain säännöksiin tutustuttaessa ja niitä käytäntöön sovellettaessa.

Helsingissä, syyskuussa 2000

Pekka Hallberg Auvo Haapanala Ritva Koljonen Hannu Ranta

Alkusanat toiseen, uudistettuun painokseen

Teoksen ensimmäinen painos ilmestyi vuonna 2000, eikä sitä kirjoitettaessa ollut käytettävissä juurikaan maankäyttö- ja rakennuslain soveltamista koskevaa oikeuskäytäntöä. Tuolloinen teos perustuikin lain esitöihin, artikkeleihin ja rakennuslain soveltamista koskevaan oikeuskäytäntöön.

Maankäyttö- ja rakennuslaki on nyt ollut voimassa lähes kuusi vuotta. Lakiin ja sitä täydentävään asetukseen sekä Suomen rakentamismääräyskokoelmaan on tehty lukuisia muutoksia lain voimaantulon jälkeen. Valtioneuvosto on myös hyväksynyt laissa olevan valtuutuksen nojalla valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet. Niin ikään ovat ilmestyneet ympäristöministeriön julkaisemat maankäyttö- ja rakennuslaki -sarjan oppaat. Lain voimassaolon aikana on tämän ohella syntynyt runsaasti lain soveltamista koskevaa oikeuskäytäntöä, joka täydentää aiempaa rakennuslain aikaista oikeuskäytäntöä. Myös muuta uutta lainsäädäntöä on tullut voimaan, kuten esimerkiksi hallintolaki ja maantielaki.

Säädösten ja muun virallisaineiston täydentyminen ja muuttuminen sekä uusi oikeuskäytäntö ovat antaneet aiheen teoksen täydentämiseen ja muuttamiseen monilta kohdin. Toinen painos onkin yli 200 sivua edellistä painosta laajempi. Koska laki on ollut voimassa jo vuosia, eikä sitä voida enää kutsua uudeksi, on myös teoksen nimi muutettu.

Teos perustuu neljän kirjoittajan yhteistyöhön. Ensimmäisen painoksen kirjoittamisen jälkeen *Ritva Koljonen* on siirtynyt eläkkeelle, minkä vuoksi *Hannu Ranta* on täydentänyt eräitä hänen ensimmäiseen painokseen kirjoittamiaan osuuksia. Näiden jaksojen osalta Koljonen vastaa perustekstistä ja Ranta toiseen painokseen laaditusta täydennyksestä. Toiseen painokseen teoksen kirjoitustyö on tämän mukaisesti jaettu neljän kirjoittajan kesken seuraavasti:

Pekka Hallbergin osuutena on ollut johdanto sekä lain 16, 92–103, 149–151, 153–154, 158–160, 171 ja 180–196 §:t sekä asetuksen 80–81, 91–94 ja 100–102 §:t.

Auvo Haapanalan osuutena ovat olleet lain 1, 4–10, 12–13, 17–27, 46–49, 62–64, 66–71, 83–91, 91a, 91c–91p, 110–112, 147–148,

152, 155–157, 177–179, 199 ja 205–220 §:t sekä asetuksen 1–5, 7–8, 11, 15, 18, 21–23, 26, 30–31, 41–46, 84, 96, 99 ja 104–108 §:t.

Ritva Koljosen osuutena ovat olleet tässä painoksessa lain 73–82 §:t sekä asetuksen 6, 12–13, 16–17, 19–20, 24–25, 27–29, 32–40, 47, 61, 63, 68, 82, 85–90 ja 97–98 §:t. Lisäksi Koljosen osuutena ovat hänen ensimmäiseen painokseen kirjoittamansa ja tähän toiseen painokseen siirretyt ensimmäisen painoksen alkusanoissa luetellut jaksot, joihin Koljonen ja Ranta ovat yhdessä tehneet täydennykset ja muutokset.

Hannu Rannan osuutena ovat olleet lain 2–3, 28–34, 91b, 104–109, 113–146, 161–170, 175–176 ja 197 §:t sekä asetuksen 9–10, 14, 48–60, 62, 64–67, 69–79, 83, 95 ja 103 §:t. Lisäksi Ranta on kirjoittanut Koljosen ensimmäiseen painokseen kirjoittamiin 14, 39, 43, 51–52, 54, 58, 65, 72, 172, 173, 198, 201 ja 203 §:ien kommentteihin lisäykset, jotka Koljonen on tarkistanut.

Kirjoittamistapa on pyritty sovittamaan yhtenäiseksi, ja tulkintakysymyksistä on yhdessä keskusteltu, vaikka kukin kirjoittaja vastaa työnjaon mukaisesti kirjoittamistaan jaksoista.

Teoksen kirjallisuusluetteloiden laatimisessa ja oikoluvussa on avustanut korkeimman hallinto-oikeuden tietopalveluasiantuntija *Satu-Maarit Tarkkanen*, jota kiitämme avusta. Lisäksi kiitämme kustannustoimittaja *Maija Latvalaa* ja Talentum Oyj:tä, joka on ottanut teoksen julkaistavakseen.

Helsingissä, elokuussa 2006

Pekka Hallberg Auvo Haapanala Ritva Koljonen Hannu Ranta

Alkusanat kolmanteen, uudistettuun painokseen

Teoksen toisen painoksen ilmestymisestä on kulunut kymmenen vuotta ja lakiin on tuona aikana tehty lukuisia muutoksia, mikä on tehnyt kolmannen painoksen julkaisemisen ajankohtaiseksi.

Tämän painoksen kirjoittamiseen aiemmissa painoksissa mukana olleet *Pekka Hallberg* ja *Ritva Koljonen* eivät ole enää aktiivisesti osallistuneet. Heidän aiempiin painoksiin kirjoittamansa teksti on kuitenkin säilytetty teoksessa tarpeellisin osin ajan tasalle saatettuna. Kirjoitustyö on perustunut kolmen kirjoittajan yhteistyöhön. Kirjoittajina ovat aiempien painosten kirjoittamiseen osallistuneet *Auvo Haapanala* ja *Hannu Ranta*, jotka ovat vastanneet aiempiin painoksiin kirjoittamiensa tekstien tarkistamisesta. Tästä painoksesta pois jääneiden kirjoittajien aiempiin painoksiin laatimien osuuksien tarkistamisesta ovat vastanneet *Hannu Ranta* sekä uutena kirjoittajana mukaan tullut *Jukka Reinikainen*. Lakiin tulleiden uusien säännösten toimittamisesta ovat pääosin vastanneet *Hannu Ranta* ja *Jukka Reinikainen*. Kolmannen painoksen kirjoitustyö on tämän mukaisesti jaettu kolmen kirjoittajan kesken seuraavasti:

Auvo Haapanalan osuutena ovat olleet lain 1, 4–10, 12–13, 17–27, 46–49, 62–64, 66–71, 83–91, 91a, 91c–91p, 110–112, 147–148, 152, 155–157, 177–179, 199 ja 205–220 §:t sekä asetuksen 1–5, 7–8, 11, 15, 18, 21–23, 26, 30–31, 41–46, 84, 96, 99 ja 104–108 §:t.

Hannu Rannan osuutena ovat olleet johdanto sekä lain 2–3, 16, 28–38, 40–43, 51–54 c, 71 a–71 e §, 72 §, 91b, 104–109, 113–117, 118–119, 121, 124–146, 161–176, 197, 200 ja 201 a–204 a §:t sekä asetuksen 9–10, 14, 48, 51–60, 64–67, 69–79, 83, 95 ja 103 §:t.

Jukka Reinikaisen osuutena ovat olleet lain 14, 39, 44–45, 50, 55–61, 65, 73–82, 92–103o, 117a–117i, 120–120g, 121a–122f, 149–151a, 153–154, 158–160, 180–196, 198 ja 201 §:t sekä asetuksen 6, 12–13, 16–17, 19–20, 24–25, 27–29, 32–40, 47, 61, 63, 68, 80–82, 85–94, 97–98 ja 100–102 §:t.

Kiitämme kustannustoimittaja Heini Salmelaa ja Talentum Oyj:tä, joka on ottanut teoksen kustannettavakseen.

Helsingissä, marraskuussa 2015

Auvo Haapanala Hannu Ranta Jukka Reinikainen

Alkusanat neljänteen, uudistettuun painokseen

Teoksen edellisen painoksen ilmestymisestä on kulunut viisi vuotta ja lakiin sekä asetukseen on tuona aikana tehty lukuisia muutoksia, minkä vuoksi teoksen uuden painoksen julkaiseminen on ajankoh- taista. Maankäyttö- ja rakennuslain kokonaisuudistus on käynnistet- ty Juha Sipilän hallituksen kaudella vuonna 2018, ja uudistustyötä seuraamaan on tuolloin asetettu parlamentaarinen seurantaryhmä. Antti Rinteen ja Sanna Marinin hallitusten hallitusohjelmien mukaan uudistus viedään loppuun parlamentaarisessa valmistelussa. Tällä het- kellä uudistus on valmistelussa, ja ympäristöministeriön sivustoilla on julkaistu lokakuussa 2019 ensimmäiset alustavat pykäläluonnok- set. Hallituksen esityksen on määrä olla valmis vuonna 2021, joten uuden lain voimaantuloon on vielä useita vuosia aikaa. Tuona aikana sovelletaan vanhaa maankäyttö- ja rakennuslakia, mikä sekkin puoltaa kommentaarin ajantasaistamista.

Teoksen tämän painoksen päivittämisestä on huolehtinut kaikil- ta osin *Hannu Ranta*, varsinaisen pohjatekstin kirjoittajat ilmenevät edellisten painosten alkusanoista. Muutoksia aiempiin teksteihin on tehty vain siltä osin kuin lainmuutokset ovat antaneet siihen aiheita.

Kiitän kustannustoimittaja Heini Salmelaa ja Alma Talent Oy:tä, joka on ottanut teoksen kustannettavakseen.

Espoossa, toukokuussa 2020

Hannu Ranta

Sisällys

Alkusanat	V
Lyhenteet	XXXIII
Johdanto	1
1 Yleistä	1
2 Rakennuslainsäädännön historiallinen kehitys.....	2
3 Kansainvälinen kehitys.....	4
4 Rakennuslain kokonaisuudistuksen valmistelu	7
5 Maankäyttö- ja rakennuslain antaminen	10
6 Maankäyttö- ja rakennuslain pääasiallinen sisältö	14
MAANKÄYTTÖ- JA RAKENNUSLAKI (132/1999)	21
1 luku. Yleiset säännökset	23
1 §. Lain yleinen tavoite	23
2 §. Lain soveltamisala	30
3 §. Vaikutukset muuhun suunnitteluun ja päätöksentekoon	33
4 §. Alueiden käytön suunnittelujärjestelmä	47
4 a §. Kansallinen turvallisuus alueidenkäytössä	51
5 §. Alueiden käytön suunnittelun tavoitteet	52
5 a §. Kunnan maapolitiikka	63
6 §. Vuorovaikutus ja kaavoituksesta tiedottaminen..	64
7 §. Kaavoituskatsaus.....	65
8 §. Kehittämiskeskustelu	67

9 §.	Vaikutusten selvittäminen kaavaa laadittaessa.....	69
10 §.	Kaavan laatijan pätevyys	82
11 §.	on kumottu lailla 222/2003.....	84
12 §.	Rakentamisen ohjauksen tavoitteet	84
13 §.	Suomen rakentamismääräyskokoelma.....	86
14 §.	Rakennusjärjestys.....	90
15 §.	Rakennusjärjestyksen hyväksyminen	103
16 §.	Suunnittelutarvealue.....	105
2 luku. Viranomaiset		118
17 §.	Asianomaisen ministeriön tehtävät.....	118
18 §.	Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tehtävät.....	121
19 §.	Maakunnan liiton tehtävät.....	125
20 §.	Kunnan tehtävät	126
21 §.	Kunnan rakennusvalvontaviranomainen	130
3 luku. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet		134
22 §.	Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet	137
23 §.	Tavoitteiden valmistelu	146
24 §.	Tavoitteiden toteuttaminen ja huomioon ottaminen	147
4 luku. Maakunnan suunnittelu		161
25 §.	Maakunnan suunnittelun tehtävät	161
26 §.	Maakunnan liitto.....	165
27 §.	Maakuntakaavan laatiminen	166
28 §.	Maakuntakaavan sisältövaatimukset.....	168
29 §.	Maakuntakaavan esitystapa.....	208
30 §.	Maakuntakaavamääräykset.....	210
31 §.	Maakuntakaavan hyväksyminen	227
32 §.	Maakuntakaavan oikeusvaikutukset muuhun suunnitteluun ja viranomaistoimintaan.....	228
33 §.	Rakentamisrajoitus	244
34 §.	Maan lunastaminen	257

5 luku. Yleiskaava	259
35 §. Yleiskaavan tarkoitus	261
36 §. Yleiskaavan laatimistarve.....	265
37 §. Yleiskaavan hyväksyminen	265
38 §. Kiellot yleiskaavaa laadittaessa.....	270
39 §. Yleiskaavan sisältövaatimukset	275
40 §. Yleiskaavan esitystapa	308
41 §. Yleiskaavamääräykset	310
42 §. Yleiskaavan oikeusvaikutukset muuhun suunnitteluun ja viranomaistoimintaan.....	317
43 §. Rakentamis- ja toimenpiderajoitukset	322
44 §. Yleiskaavan käyttö rakennusluvan perusteena.....	333
45 §. Oikeusvaikutukseton yleiskaava	335
6 luku. Kuntien yhteinen yleiskaava	337
46 §. Kuntien yhteinen yleiskaava.....	337
46 a §. Pääkaupunkiseudun yleiskaava.....	338
47 §. Yhteisen yleiskaavan laatiminen ja hyväksyminen.....	339
48 §. Maakuntakaavan ja yhteisen yleiskaavan suhde ..	341
49 §. Yleiskaavaa koskevien säännösten soveltaminen ..	343
7 luku. Asemakaava	344
50 §. Asemakaavan tarkoitus.....	345
51 §. Asemakaavan laatimistarve.....	347
52 §. Asemakaavan hyväksyminen	352
53 §. Kiellot asemakaavaa laadittaessa.....	355
54 §. Asemakaavan sisältövaatimukset	359
54 a §. Asemakaavan pohjakartta.....	417
54 b §. Kaavoitusmittauksen valvoja.....	418
54 c §. Pohjakartan hyväksyminen	419
55 §. Asemakaavan esitystapa.....	419
56 §. Asemakaava maanalaisia tiloja varten	427
57 §. Asemakaavamääräykset	428
57 a §. on kumottu lailla 873/2018.....	444
58 §. Asemakaavan oikeusvaikutukset.....	444
59 §. Asemakaavan laatimisesta perittävä korvaus	451

60 §.	Asemakaavan ajanmukaisuuden arviointi.....	453
61 §.	Ajanmukaisuuden arvioinnin vaikutukset.....	456
8 luku. Kaavoitusmenettely ja vuorovaikutus		457
62 §.	Vuorovaikutus kaavaa valmisteltaessa	459
62 a §.	Hanketta koskevan kaavoituksen ja ympäristövaikutusten arviointimenettelyn kuulemisten yhteensovittaminen.....	464
63 §.	Osallistumis- ja arviointisuunnitelma.....	465
64 §.	on kumottu lailla 230/2017	468
65 §.	Kaavaehdotuksen asettaminen julkisesti nähtäville	468
66 §.	Viranomaisneuvottelu.....	473
67 §.	Ilmoittaminen kaavan hyväksymisestä.....	478
8 a luku (482/2016). Merialuesuunnittelu		480
67 a §.	Merialuesuunnittelun tarkoitus ja sisältö.....	480
67 b §.	Merialuesuunnitelman laatiminen ja hyväksyminen.....	481
67 c §.	Osallistuminen ja lausunnot	482
67 d §.	Merialuesuunnitelmasta tiedottaminen	483
9 luku. Kansalliset kaupunkipuistot.....		484
68 §.	Kansallinen kaupunkipuisto	485
69 §.	Kansallisen kaupunkipuiston perustaminen	488
70 §.	Puistoa koskevat määräykset	488
71 §.	Puiston lakkauttaminen tai määräysten muuttaminen.....	491
9 a luku (319/2011). Vähittäiskauppaa koskevat erityiset säännökset		492
71 a §.	Vähittäiskaupan suuryksikkö	492
71 b §.	Vähittäiskaupan suuryksiköitä koskevat erityiset sisältövaatimukset maakunta- ja yleiskaavalle	494
71 c §.	Vähittäiskaupan suuryksiköiden sijoittuminen...	500
71 d §.	Asemakaavan oikeusvaikutukset vähittäiskaupan suuryksiköiden sijoittumiseen	502
71 e §.	on kumottu lailla 230/2017.....	503

10 luku. Ranta-alueita koskevat erityiset säännökset	504
72 §. Suunnittelutarve ranta-alueella.....	504
73 §. Ranta-alueiden loma-asutusta koskevan yleis- ja asemakaavan erityiset sisältövaatimukset	538
74 §. Maanomistajan oikeus ranta-asemakaavan laatimiseen.....	577
75 §. Yhteiskäyttöalueet ja yleiset alueet.....	581
76 §. Yleiskaavan laatimiskustannukset ranta-alueella..	586
77 §. on kumottu lailla 230/2017.....	586
10 a luku (134/2011). Tuulivoimarakentamista koskevat erityiset säännökset.....	587
77 a §. Yleiskaavan käyttö tuulivoimalan rakennusluvan perusteena	589
77 b §. Tuulivoimarakentamista koskevan yleiskaavan erityiset sisältövaatimukset	593
77 c §. Tuulivoimarakentamista ohjaavan yleiskaavan laatimiskustannukset.....	596
11 luku. Tonttijako	597
78 §. Tonttijako.....	598
79 §. Erillisen tonttijaon laatiminen	602
79 a §. Tonttijaon pohjakartta.....	604
80 §. Tonttijaon muuttaminen ja kumoaminen	604
81 §. Tonttijaon oikeusvaikutukset	605
81 a §. Poikkeukset tonttijaon oikeusvaikutuksista kolmiulotteisen kiinteistön vuoksi	608
82 §. Tonttijaon laatimisesta aiheutuvat kustannukset	611
12 luku. Kadut ja muut yleiset alueet	612
83 §. Yleinen alue, katualue ja liikennealue.....	612
84 §. Kadunpito	617
85 §. Kadun rakentaminen	618
86 §. Kadunpitovelvollisuuden alkaminen ja kadunpitopäätös	622
86 a §. Maantien muuttaminen kaduksi.....	624

87 §.	Kadunpitopäätöksestä ilmoittaminen.....	626
88 §.	Tonttiliittymä ja pääsytie	626
89 §.	Johtojen, laitteiden ja rakennelmien siirtäminen	627
90 §.	Muiden yleisten alueiden toteuttaminen	628
91 §.	Toteuttamisvastuun siirto maanomistajalle tai -haltijalle.....	631

12 a luku. Kunnalle yhdyskuntarakentamisesta

aiheutuvien kustannusten korvaaminen	634
91 a §. Maanomistajan velvollisuus osallistua yhdyskuntarakentamisen kustannuksiin.....	637
91 b §. Maankäyttö sopimukset.....	639
91 c §. Kehittämiskorvaus	650
91 d §. Kunnalle yhdyskuntarakentamisesta aiheutuvat kustannukset	653
91 e §. Kehittämiskorvaus kunnan aikaisemmin toteuttamalla alueella	656
91 f §. Kehittämiskorvauksen enimmäismäärä	658
91 g §. Kehittämiskorvauksen määrääminen ja kehittämiskorvaukselle suoritettava korko	659
91 h §. Lausunnon pyytäminen ja maanomistajien kuuleminen	660
91 i §. Vastuu kehittämiskorvauksesta ja kehittämis- korvauksen maksuunpanon ajankohta	662
91 j §. Kehittämiskorvauksen maksuunpano, erääntyminen ja viivästyskorko	662
91 k §. Erityiset maksujärjestelyt	664
91 l §. Kehittämiskorvauksen kohdistaminen ennen maksuunpanoa	664
91 m §. Päätös kehittämiskorvauksen perimättä jättämisestä	665
91 n §. Vapautus tai lykkäys kehittämiskorvauksen suorittamisesta	666
91 o §. Kehittämiskorvauksen oikaisu maksuunpanon yhteydessä.....	666
91 p §. Kehittämiskorvauksen kirjaaminen	666

13 luku. Maan luovuttaminen ja lunastaminen	668
92 §. Kunnan oikeus yksityisen tien alueeseen	668
93 §. Maantien tiealueen siirtyminen kunnalle	669
94 §. Katualueen siirtyminen kunnalle	669
95 §. Katualueen haltuunotto	670
96 §. Kunnan ja muun julkisyhteisön lunastusoikeus asemakaava-alueella	673
97 §. Rakentamiskehotukseen perustuva lunastus	676
98 §. Oikeus lunastaa toiselle kuuluva rakennus tai oikeus	679
99 §. Lunastuslupa perustuva maan lunastaminen ..	680
100 §. Kaavan toteuttamista helpottava lunastus.....	686
101 §. Lunastus- tai korvausvelvollisuus	686
102 §. Lunastus- tai korvausvelvollisuuden rajoitus	688
103 §. Lunastusmenettely ja korvauksen määräminen	689

13 a luku (682/2014). Hulevesiä koskevat erityiset

säännökset	691
103 a §. Soveltamisala	693
103 b §. Määritelmät	693
103 c §. Hulevesien hallinnan yleiset tavoitteet	694
103 d §. Valvonta	695
103 e §. Hulevesien hallinta kiinteistöllä	696
103 f §. Kiinteistön hulevesien johtaminen	696
103 g §. Kiinteistön hulevesijärjestelmän ja kunnan hulevesijärjestelmän rajakohta.....	697
103 h §. Kiinteistön hulevesijärjestelmä	698
103 i §. Hulevesien hallinnan järjestäminen asemakaava-alueella	699
103 j §. Hulevesien hallintaa koskevat määräykset	699
103 k §. Määräys hulevesistä aiheutuvan haitan poistamiseksi	700
103 l §. Hulevesisuunnitelma	701
103 m §. Kunnan hulevesijärjestelmän toteuttaminen	703
103 n §. Hulevesien hallinnasta kunnalle perittävä maksu	703
103 o §. Hulevesimaksun periminen	704

14 luku. Yleiskaavan ja asemakaavan toteuttamisesta johtuva korvaus	706
104 §. Korvattava katualue	706
105 §. Maanomistajan maksettavaksi määrättävä katualueen korvaus	711
106 §. Asemakaavan toteuttamisesta johtuva korvaus ...	712
107 §. Katualueeseen kohdistuvien oikeuksien raukeaminen	713
108 §. Korvaus rakennuksesta ynnä muusta sekä erityisestä vahingosta.....	717
109 §. Korvausta koskevia säännöksiä.....	718
15 luku. Kehittämisaalueet	719
110 §. Kehittämisaalueet	720
111 §. Päätös nimeämisestä	723
112 §. Erityisjärjestelyt kehittämisaalueilla	726
16 luku. Rakentamista koskevia määritelmiä	730
113 §. Rakennus.....	730
114 §. on kumottu lailla 319/2011	741
115 §. Kerrosala.....	741
115 a §. Lähes nollaenergiarakennus	750
17 luku. Rakentamisen yleiset edellytykset	752
116 §. Rakennuspaikkaa koskevat vaatimukset	752
117 §. Rakentamiselle asetettavat vaatimukset	760
117 a §. Rakenteiden lujuus ja vakaus	771
117 b §. Paloturvallisuus.....	773
117 c §. Terveellisyys.....	775
117 d §. Käyttöturvallisuus.....	776
117 e §. Esteettömyys.....	777
117 f §. Meluntorjunta ja ääniolosuhteet	777
117 g §. Energiatehokkuus	778
117 h §. Lämmitysjärjestelmän arviointi.....	788
117 i §. Rakennuksen käyttö- ja huolto-ohje	789
117 j §. Asuin-, majoitus- ja työtilat	791
117 k §. Kokoontumistilat.....	798

118 §.	Rakennustaiteen ja kaupunkikuvan vaaliminen..	799
119 §.	Rakennushankkeeseen ryhtyvän huolehtimisvelvollisuus.....	800
120 §.	Rakentamista koskeva suunnitelma.....	801
120 a §.	Pääsuunnittelija	803
120 b §.	Rakennussuunnittelija	804
120 c §.	Erityissuunnittelija.....	804
120 d §.	Suunnittelutehtävien vaativuusluokat	805
120 e §.	Suunnittelijoiden kelpoisuusvaatimukset	807
120 f §.	Suunnittelijan kelpoisuuden arviointi	811
120 g §.	Suunnittelijoiden ilmoittaminen.....	812
121 §.	Aloituskokous.....	813
121 a §.	Laadunvarmistusselvitys.....	815
122 §.	Vastaava työnjohtaja	816
122 a §.	Erityisalojen työnjohtajat.....	818
122 b §.	Rakennustyön johtotehtävien vaativuusluokat ...	819
122 c §.	Työnjohtajan ja erityisalan työnjohtajan kelpoisuusvaatimukset	820
122 d §.	Työnjohtajan hyväksymistä koskeva hakemus	822
122 e §.	Työnjohtajan ja erityisalan työnjohtajan hyväksyminen.....	823
122 f §.	Työnjohtajan tehtävän alkaminen ja päätyminen	825
123 §.	on kumottu lailla 41/2014.....	826
124 §.	Viranomaisvalvonta rakentamisessa.....	826

18 luku. Rakentamisen ja muiden toimenpiteiden

luvanvaraisuus	829	
125 §.	Rakennuslupa.....	829
126 §.	Toimenpidelupa.....	842
126 a §.	Toimenpideluvanvaraiset toimenpiteet.....	844
127 §.	Rakennuksen purkamislupa	854
128 §.	Maisematyölupa	858
129 §.	Ilmoitusmenettelyn käyttäminen	864
129 a §.	Rakennusjärjestyksen määräys vapaa-ajan- asunnon käyttötarkoituksen muuttamisesta	876

19 luku. Lupamenettely ja lupaharkinta	877
130 §. Lupamenettelyn perusteet.....	877
130 a §. Euroopan unionin yhteistä etua koskevat energiahankkeet.....	878
131 §. Rakennuslupahakemus	878
132 §. Ympäristövaikutusten arviointi	890
133 §. Kuuleminen ja lausunnot.....	894
134 §. Rakennuslupahakemuksen käsittely.....	901
134 a §. Erityissuunnitelmien toimittaminen	908
135 §. Rakennusluvan edellytykset asemakaava-alueella	911
136 §. Rakennusluvan edellytykset asemakaava-alueen ulkopuolella.....	924
137 §. Rakennusluvan erityiset edellytykset suunnittelutarvealueella	929
137 a §. Alueellinen päätös rakennusluvan erityisistä edellytyksistä suunnittelutarvealueella	946
138 §. Toimenpideluvan edellytykset.....	947
139 §. Purkamisluvan edellytykset	957
140 §. Maisematyöluvan edellytykset.....	966
141 §. Lupamääräykset.....	970
142 §. Lupapäätöksestä ilmoittaminen	978
143 §. Luvan voimassaolo ja jatkaminen.....	983
144 §. Aloittamisoikeus	985
145 §. Lupa- ja valvontamaksu	989
146 §. Rakentaminen puolustustarkoitusta varten	994
147 §. Rakentamiseen liittyvä tilastointi	995
148 §. Eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta annetun lain soveltaminen.....	995
20 luku. Rakennustyön suoritus	996
149 §. Rakennustyö ja sen valvonta	996
149 a §. Naapurin alueen käyttäminen	998
149 b §. Rakennuksen paikan merkitseminen.....	1000
149 c §. Rakennustyön aloittaminen	1000
149 d §. Ennen rakennustyön aloittamista sallitut toimet.....	1002

150 §.	Viranomaiskatselmukset	1003
150 a §.	Viranomaistarkastukset rakennustyön aikana	1006
150 b §.	Asiantuntijatarkastus.....	1006
150 c §.	Ulkopuolinen tarkastus.....	1007
150 d §.	Erityismenettely.....	1009
150 e §.	Suunnitelmasta poikkeaminen rakennustyön aikana.....	1011
150 f §.	Rakennustyön tarkastusasiakirja.....	1013
151 §.	Rakennuttajavalvonta	1014
151 a §.	Rakennushankkeeseen ryhtyvän velvollisuudet rakennuttajavalvonnassa.....	1016
152 §.	Rakennustuotteen ominaisuudet.....	1016
153 §.	Loppukatselmus.....	1017
153 a §.	Osittainen loppukatselmus	1019
153 b §.	Suorituskyvyttömyysvakuuden toteaminen	1020
154 §.	Rakennuksen purkamisen järjestäminen	1021
21 luku.	Rakentamiseen liittyvät järjestelyt	1022
155 §.	Leikkipaikat ja oleskelualueet.....	1022
156 §.	Autopaikkojen järjestäminen	1024
157 §.	Jätehuolto	1026
158 §.	Rakennusrasitteet.....	1027
158 a §.	Kolmiulotteisen kiinteistön vuoksi tarpeellinen rasite.....	1030
159 §.	Asemakaavan edellyttämä rasite	1031
160 §.	Rasitejärjestely	1033
161 §.	Yhdyskuntateknisten laitteiden sijoittaminen.....	1034
161 a §.	Veden johtaminen ja ojittaminen.....	1051
162 §.	Yhdyskuntateknisten laitteiden muuttaminen ja poistaminen.....	1055
163 §.	Vähäisten laitteiden sijoittaminen	1056
164 §.	Kiinteistöjen yhteisjärjestely.....	1058
164 a §.	Kolmiulotteisen kiinteistön vuoksi tarpeellinen yhteisjärjestely.....	1059
164 b §.	Yhteisjärjestelyn muuttaminen ja poistaminen ...	1060
165 §.	Luonnollisen vedenjuoksun muuttaminen	1061

22 luku. Rakennetun ympäristön hoito	1066
166 §. Rakennuksen kunnossapito	1066
167 §. Ympäristöhoito.....	1072
168 §. Kevyt rakennelma ja pienehkö laitos	1075
169 §. Ulkovarastointi	1079
170 §. Keskenäisen rakennustyö tai hylätty rakennus.....	1081
23 luku. Poikkeaminen	1083
171 §. Poikkeamistoimivalta ja poikkeamisen edellytykset	1084
172 §. Alueellinen poikkeaminen	1101
173 §. Poikkeamismenettely	1103
174 §. Poikkeamispäätös.....	1106
175 §. Vähäinen poikkeaminen rakennusluvan yhteydessä	1115
176 §. Tilapäinen rakennus	1123
24 luku. Pakkokeinot ja seuraamukset	1129
177 §. Määräys suunnitteluvaiheen toteuttamiseksi	1129
178 §. Määräys valtakunnallisen alueidenkäyttötavoitteen toteuttamiseksi.....	1135
179 §. on kumottu lailla 230/2017	1137
180 §. Rakennustyön keskeyttäminen.....	1137
181 §. Markkinavalvonta.....	1141
182 §. Uhkasakko ja teettämishukka	1143
183 §. Tarkastusoikeus.....	1160
184 §. Virka-apu	1162
185 §. Rangaistukset.....	1162
186 §. Ilmoitus syytteen nostamiseksi.....	1163
25 luku. Muutoksenhaku ja viranomaisen oikaisukehotus	1164
187 §. Oikaisuvaatimus	1183
188 §. Muutoksenhaku kaavan ja rakennusjärjestyksen hyväksymispäätökseen	1192

189 §.	Muutoksenhaku kehittämisaluepäätökseen	1202
189 a §.	Muutoksenhaku kehittämiskorvauksen määräämistä koskevaan päätökseen	1202
189 b §.	Muutoksenhaku kehittämiskorvauksen maksuunpanopäätökseen	1204
190 §.	Muutoksenhaku muuhun viranomaisen päätökseen	1205
190 a §.	Muutoksenhaku turvallisuus- ja kemikaaliviraston päätökseen	1210
190 b §.	Muutoksenhaku kunnan tarkastus- ja valvontatehtäviä sekä hulevesien hallintaa koskevaan taksapäätökseen	1211
191 §.	Valitusoikeus kaavan ja rakennusjärjestyksen hyväksymistä koskevasta päätöksestä	1211
192 §.	Valitusoikeus rakennus- ja toimenpidelupa- päätöksestä sekä maisematyölupa- ja purkamislupapäätöksestä	1226
193 §.	Valitusoikeus poikkeamispäätöksestä ja suunnittelutarveratkaisusta	1242
194 §.	Valitusoikeus erillisestä tonttijaosta	1248
195 §.	Viranomaisen oikaisukehotus kaava-asiassa	1249
196 §.	Oikaisukehotuksen johdosta tehdyn päätöksen vaikutus valitukseen	1250
26 luku.	Erinäisiä säännöksiä	1253
197 §.	Suhde muuhun lainsäädäntöön	1253
198 §.	Eräiden päätösten tiedoksi antaminen	1331
199 §.	on kumottu lailla 1150/2016	1334
200 §.	Eräiden päätösten voimaantulo	1334
201 §.	Kaavapäätöksen täytäntöönpanokelpoisuus	1336
201 a §.	Rakennusluvan käsittely lainvoimaa vailla olevan kaavan perusteella	1337
202 §.	Muun päätöksen täytäntöönpanokelpoisuus	1339
203 §.	Muutoksenhaun yhteydessä kaavaan ja rakennusjärjestykseen tehtävät muutokset	1339
204 §.	Kaavan ja rakennusjärjestyksen muuttaminen ja kumoaminen	1345

204 a §.	Kaavoituksesta, tonttijaosta ja hulevesi-suunnitelmasta aiheutuvien töiden suorittaminen	1345
205 §.	Viranomaisen tiedonsaantioikeus.....	1346
206 §.	Tarkemmat säännökset	1348

26 a luku (1150/2016). Valtioiden rajat ylittävät

ympäristövaikutukset	1351	
206 a §.	Suomen alueelle laadittavaan kaavaan liittyvä ilmoitus- ja neuvotteluvollisuus	1351
206 b §.	Suomen alueelle laadittavaan kaavaan liittyvä ilmoitus- ja neuvottelumenettely.....	1353
206 c §.	Kaavan hyväksyminen ja siitä tiedottaminen.....	1355

27 luku. Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

207 §.	Voimaantulo	1356
208 §.	Yleiset siirtymäsäännökset.....	1358
209 §.	Kaavoja, rakentamismääräyksiä ja rakennusjärjestystä koskevat yleiset siirtymäsäännökset	1359
210 §.	Voimassa olevaa seutukaavaa koskeva siirtymäsäännös	1363
211 §.	Voimassa olevaa yleiskaavaa koskeva siirtymäsäännös	1365
212 §.	Voimassa olevaa asemakaavaa ja tonttijakoa koskeva siirtymäsäännös	1366
213 §.	Voimassa olevaa rakennuskaavaa koskeva siirtymäsäännös	1367
214 §.	Voimassa olevaa rantakaavaa koskeva siirtymäsäännös	1369
215 §.	Rakennus- ja toimenpidekieltoja koskevat siirtymäsäännökset.....	1369
216 §.	Lupia koskevat siirtymäsäännökset.....	1371
217 §.	Kerrosalaa koskeva siirtymäsäännös.....	1372
218 §.	Rakennuskaavatien muuttuminen kaduksi.....	1372
219 §.	Yleisen alueen toteuttamista koskeva siirtymäsäännös	1375
220 §.	Kunnalta edellytettyä kaavoittajaa koskeva siirtymäsäännös	1375

MAANKÄYTTÖ- JA RAKENNUSASETUS (895/1999)	1377
1 luku. Yleiset säännökset	1379
1 §. Vaikutusten selvittäminen kaavaa laadittaessa.....	1379
2 §. Alueiden käytön seuranta.....	1381
3 §. Kaavan laatijan pätevyys	1383
4 §. Kunnan rakennusvalvontaviranomainen	1385
5 §. Suomen rakentamismääräyskokoelma.....	1387
6 §. Rakennusjärjestyksen laatiminen	1388
7 §. Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden valmistelu	1390
2 luku. Maakuntakaava	1392
8 §. Yhteistyö maakuntakaavaa laadittaessa.....	1392
9 §. Maakuntakaavan esitystapa.....	1393
10 §. Kaavaselostus.....	1393
11 §. Viranomaisneuvottelu.....	1394
12 §. Kaavaehdotuksen asettaminen julkisesti nähtäville	1396
13 §. Lausunnot kaavaehdotuksesta	1397
14 §. on kumottu VNA:lla 119/2016	1398
15 §. Tiedottaminen kunnille.....	1398
3 luku. Yleiskaava	1399
16 §. Yleiskaavan esitystapa	1399
17 §. Kaavaselostus	1400
18 §. Viranomaisneuvottelu.....	1403
19 §. Kaavaehdotuksen asettaminen julkisesti nähtäville	1405
20 §. Lausunnot kaavaehdotuksesta	1406
4 luku. Kuntien yhteinen yleiskaava	1407
21 §. Kaavaselostus	1407
22 §. on kumottu VNA:lla 119/2016	1408
23 §. Yleiskaavaa koskevien säännösten soveltaminen.....	1408

5 luku. Asemakaava	1409
24 §. Asemakaavan esitystapa.....	1409
25 §. Kaavaselostus.....	1410
26 §. Viranomaisneuvottelu.....	1412
27 §. Kaavaehdotuksen asettaminen julkisesti nähtäville.....	1415
28 §. Lausunnot kaavaehdotuksesta.....	1417
29 §. Tiedot asemakaavoista ja niiden ajanmukaisuudesta.....	1417
6 luku. Yhteiset säännökset vuorovaikutuksesta kaavoituksessa	1419
30 §. Mielipiteen esittäminen kaavaa valmisteltaessa...	1419
30 a §. Hankkeen ympäristövaikutusten arviointiin liittyvä kaavan aloitusvaiheen vuorovaikutus.....	1422
30 b §. Hankkeen ympäristövaikutusten arviointiin liittyvä kaavan valmisteluvaiheen vuorovaikutus.	1426
31 §. on kumottu VNA:lla 298/2017.....	1430
32 §. Kaavaehdotuksen asettaminen uudelleen nähtäville.....	1430
32 a §. Sähköinen tiedottaminen.....	1433
7 luku. Ranta-alueita koskevat erityissäännökset	1435
33 §. Asemakaavaa koskevien säännösten soveltaminen.....	1435
34 §. Ranta-asemakaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelma.....	1437
35 §. Ranta-asemakaavan viranomaisneuvottelu.....	1437
36 §. Ranta-asemakaavan saattaminen hyväksyttäväksi.....	1438
8 luku. Tonttijako	1439
37 §. Tonttijaon laatiminen.....	1439
38 §. Tonttijakokartta.....	1441
39 §. Erillisen tonttijakoehdotuksen asettaminen julkisesti nähtäville.....	1442
40 §. Erillisen tonttijaon hyväksymisestä tiedottaminen.....	1442

9 luku. Kadut, puistot ja muut yleiset alueet	1444
41 §. Katusuunnitelma	1444
42 §. Vuorovaikutus katusuunnitelmaa valmisteltaessa.....	1445
43 §. Katusuunnitelmaehdotuksen asettaminen julkisesti nähtäville.....	1445
44 §. Katualueen haltuunotosta tiedottaminen	1446
45 §. Johdot ja laitteet katualueella	1447
46 §. Puiston tai muun yleisen alueen suunnitelma.....	1447
47 §. Rakentaminen yleiselle alueelle	1448
10 luku. Rakennuksen suunnittelu ja rakentaminen	1451
48 §. Pääsuunnittelijan tehtävät	1451
49 §. on kumottu VNA:lla 215/2015	1452
50 §. on kumottu VNA:lla 201/2014	1452
51–52 §. on kumottu VNA:lla 789/2017	1452
53 §. on kumottu VNA:lla 241/2017	1452
54 §. on kumottu VNA:lla 789/2017	1452
55 §. Ekologiset näkökohdat rakentamisessa.....	1453
56 §. Jätehuoltotilojen järjestäminen	1453
57 §. Rakennuksen etäisyys	1454
58 §. Rakennuksen ulkokatto ja korkeus.....	1454
59 §. Vähäiset ylitykset	1456
11 luku. Rakentamisen luvanvaraisuus ja lupamenettely	1457
60 §. Elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskuksen lausunto.....	1457
61 §. Talousrakennuksen rakentaminen.....	1458
62 §. on kumottu VNA:lla 201/2014	1459
63 §. on kumottu VNA:lla 201/2014	1459
64 §. Maston tai tuulivoimalan rakentaminen	1459
65 §. Naapurien kuuleminen.....	1460
66 §. Tiedottaminen ympäristövaikutusten arviointia edellyttävästä hankkeesta	1461
67 §. Purkamisaikomuksesta tiedottaminen	1462

68 §.	Rakennuslupakäsittelyn lykkääminen kaavan ajanmukaisuuden arvioimiseksi.....	1462
69 §.	Elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskuksen tiedonsaanti	1463
12 luku. Rakennustyön suoritus	1464
70 §.	on kumottu VNA:lla 215/2015	1464
71 §.	on kumottu VNA:lla 215/2015	1464
72 §.	on kumottu VNA:lla 215/2015	1464
73 §.	Vastaavan työnjohtajan tehtävät.....	1464
74 §.	on kumottu VNA:lla 215/2015	1467
75 §.	on kumottu VNA:lla 215/2015	1467
76 §.	on kumottu VNA:lla 215/2015	1467
77 §.	on kumottu VNA:lla 215/2015	1467
78 §.	on kumottu VNA:lla 215/2015	1467
79 §.	on kumottu VNA:lla 215/2015	1467
13 luku. Rakentamiseen liittyvät järjestelyt	1468
80 §.	Rakennusrasitteet.....	1468
81 §.	Kiinteistörekisteriin merkitseminen	1470
82 §.	Aidan rakentaminen	1470
83 §.	Rakennustyön haittojen välttäminen	1471
84 §.	Osoitmerkintä.....	1472
14 luku. Poikkeaminen	1473
85 §.	Poikkeuksen hakeminen	1473
86 §.	Kuuleminen poikkeamista koskevan hakemuksen johdosta	1475
87 §.	Kuuleminen alueellista poikkeamista koskevasta päätösehdotuksesta	1479
88 §.	Poikkeamispäätöksen lähettäminen tiedoksi.....	1479
89 §.	Lainvoimaa vailla oleva poikkeamispäätös.....	1479
90 §.	Menettelyjen soveltaminen suunnittelutarvealueella	1480
15 luku. Muutoksenhaku	1481
91 §.	Kaavaa koskevan oikaisukehotuksen antaminen.	1481
92 §.	Valitusoikeuden osoittaminen.....	1482

16 luku. Erinäiset säännökset	1483
93 §. Kaavojen ja eräiden päätösten voimaantulo.....	1483
94 §. Hyväksymistä koskevasta päätöksestä tiedottaminen	1486
95 §. Kaavan ja rakennusjärjestyksen lähettäminen tiedoksi.....	1488
96 §. Viranomaisen tiedonsaantioikeus.....	1488
97 §. Päätöksen antaminen julkipanon jälkeen	1490
98 §. Kaavan, rakennusjärjestyksen, tonttijaon ja katusuunnitelman muuttaminen ja kumoaminen	1491
99 §. on kumottu VNA:lla 145/2017	1491
100 §. Rakentamiskehotuksen tiedoksianto	1492
101 §. Luettelo rakentamiskehotuksista	1492
102 §. Luettelo maksamattomista korvauksista	1493
103 §. Rakennuslupaa koskevien säännösten soveltaminen muihin lupiin	1493
104 §. on kumottu asetuksella 554/2013.....	1493
17 luku. Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset	1494
105 §. Voimaantulo	1494
106 §. Yleiset siirtymäsäännökset.....	1494
107 §. Kaavan laatijan pätevyyttä koskeva siirtymäsäännös	1495
108 §. Rakennustarkastajan pätevyyttä koskeva siirtymäsäännös	1496
Kirjallisuutta	1497
Asiahakemisto	1516